

Jak psát vědecký text

Josef Ďurech

Základní kroky

- diplomová práce je speciální případ vědecké publikace, která má za cíl **informovat** o výsledcích a **přesvědčit**, že výsledky jsou dobré, důležité, . . .
 - diplomová práce je jediný měřitelný výstup práce studenta
 - co není napsáno, jako by nebylo
 - pokažená prezentace se zapomene, diplomka zůstane v knihovně
1. **obsah** – co chci napsat?
 2. **struktura** – naplánovat logickou strukturu
 3. **jazyk** – zvolit vhodný jazyk
 4. **typografie** – grafická úprava

Obsah – co tam bude

- cílový čtenář (imaginární) je rozhodující pro volbu stylu, úrovně detailů, atd.
 - kdo to bude číst
 - co ví o tématu
 - proč to bude číst
 - jak to bude číst
- diplomová práce – teoretický úvod do problému (co všechno tam zahrnout?) + výsledky studenta

Struktura textu I

- **Název** – je velmi důležitý pro článek, pro diplomku musí být shodný s už definovaným názvem práce v SISu, měl by vystihnout obsah práce – ne příliš obecný, ani detailní, rozhodně žádné zkratky
 - v článku je seznam autorů, u diplomky autor + vedoucí, proto je nutné v textu důsledně odlišit práci autora a ostatních (převzatý software, data, ...)
- **Abstrakt** – je velmi důležitý, když už nic jiného, tak abstrakt si přečtou členové komise, je to jako miniaturní verze práce, měl by obsahovat stručné shrnutí všech částí práce, naprosto zásadní je pro vědecký článek, podle abstraktu se lidi rozhodují, jestli to budou číst, podle pokynů 80–200 slov, není vhodný budoucí čas (někdy se používá u konferencí), 3–5 klíčových slov
 - cíle a smysl práce
 - popis metody
 - výsledky
 - závěry

abstrakt je buď normální odstavec, nebo strukturovaný ([Context], Aims, Methods, Results, [Conclusions])

Struktura textu II

- **hlavní část IMRAD** – Introduction, Methods, Results And Discussion, vzniklo to historicky a osvědčilo se to, v diplomce je často – Část I (teorie), Část II (výsledky)
- požadavkem je **reprodukovatelnost** výsledků, může se lišit pro praktickou pozorovací vs. čistě teoretickou práci
- členění do kapitol, podkapitol, atd., stejné urovně textu musí být na stejné logické úrovni, nejméně dvě části stejné úrovně, nedávat tam zkratky, které jsou vysvětleny až v textu

Struktura textu III

- **Úvod (introduction – představení)** – opět jedna z částí, která bude s velkou pravděpodobností čtena členy komise
 - povaha problému, proč zrovna tento problém, proč je zajímavý a důležitý, „big picture“
 - přehled toho, co bylo zatím uděláno – literatura
 - představení metody – proč zrovna tahle
 - hlavní výsledky (nenechávat jako překvapení)
 - závěry
 - struktura práce – jak bude výzkum prezentován
- **Rešerše** – to je specifické pro diplomku, rešerše/kompilace literatury, nic původního
- **Metody** – popis, jednoznačné, mělo by to jít reprodukovat, zde se vyskytují tabulky a obrázky, část lze přesunout do Dodatků
- **Výsledky** – tady je těžiště autorovy práce, data, tabulky

Struktura textu IV

- **Diskuse**
 - diskuse výsledků, ne jen pouhá rekapitulace
 - nevyhýbat se sporným bodům, nesouladu s teorií a dalším problémům – nesnažit se to zakrýt
 - porovnání s předchozími výsledky ostatních – nesnažit se přizpůsobit, nebát se postavit na stejnou úroveň
 - nějaký závěr, který by dával všemu předchozímu smysl
- **Závěr – Shrnutí** – zopakovat hlavní výsledky, ukončit úvahami typu „big picture“, vyhlídky do budoucna, opět čteno jako první
- **Poděkování** – v článku na konci, v diplomce bývá na začátku (vedoucí + ostatní důležití + balast)
- **Dodatky** – odvození vzorečků, tabulky, grafy, něco může být jen elektronicky

Jak to psát prakticky I

- **osnova (outline)** – jak bude text organizován? (části, kapitoly, podkapitoly, obrázky, tabulky, dodatky, . . .), jeden odstavec – jedna myšlenka
- **topic outline** → **sentence outline** (jedna věta odpovídá jednomu odstavci) → **draft** → kontrola a přepisování stále dokola → **finální text**, dát to přečíst někomu nezávislému → jazyková korektura
- důležité věci zdůraznit, nenechávat překvapení nakonec
- **tabulky** – jen ty nutné, nepřehnat to, přemýšlet o uspořádání, jen vodorovné čáry, svislé většinou nejsou nutné, exponenty a jednotky do hlavičky, jednoznačný název, popisek, aby bylo jasné, co tam je, naopak diskuse tabulky je v hlavním textu, podobný design pro všechny tabulky, v pokynech je seznam tabulek

Jak to psát prakticky II

- **obrázky – grafy** – je lepší graf nebo tabulka?, graf pro trendy a závislosti, tabulka pro přesná čísla, schémata, obrázky (u přejatých citovat zdroj), fotky, dodržet stejný design – velikost písma, síla čar, atd., může být seznam obrázků
- číslování, aby se na ně odkazovalo v textu, každá tabulka/obrázek/dodatek musí být zmíněny v hlavním textu, popis má být stejnou velikostí písma jako hlavní text – blbost

neplést si vědecký jazyk a beletrii – mají opačné postupy a požadavky!!!
vtipní a originální leda v předmluvě
text by měl být:

- přesný, jasný – jednoznačné formulace, říkat to, co chci, ne nic jiného
- přímý – rovnou k cíli, žádné okliky „*V této části bychom chtěli uvést krátký úvod do problému. . .*“, „*V této krátké kapitole bychom se chtěli zaměřit na popis. . .*“
- jednoduchý – ne příliš složité konstrukce, slova
- plynulý
- výstižný

doporučení:

- používat české termíny, pokud existují
- jasné a jednoznačné formulace
- stručné a výstižné věty, není to beletrie!
- ne příliš familiární, nesnažit se být vtipný
 - *„Pojďme se na to podívat.“*
 - *„Nemáme však ještě plně vyhráno, jelikož se musíme vypořádat s pravděpodobně největším problémem této kapitoly.“*
 - *„Nyní máme lehký náčrtek metody, a je nutné získat nějaká data pro výzkum.“*
 - *„Tuto kapitolu nám nezbyvá než uzavřít tvrzením. . . “*
 - *„Není však nutné nazvat tuto kapitolu jako neúspěšnou.“*
- logické členění do odstavců – stavební bloky
- minulý čas; přítomný pro výsledky, diskusi, shrnutí – implikuje, že práce ještě probíhá, budoucí téměř ne
- činný rod místo trpného: *„bylo provedeno měření“* vs. *„změřili jsme“*

- popisy u tabulek a obrázků musí vysvětlovat, co tam je, diskuse až v textu
- zkratky – vyhnout se jim, pokud nejsou skutečně potřeba, definovat při prvním použití, v pokynech je seznam zkratek, anglické zkratky v češtině mohou působit problémy
- odkazy – odlišení převzatých výsledků a práce autora
- vzorce – jsou součástí textu (interpunkce), vždy definovat použité symboly, složitější odvození lze přesunout do dodatků
- použít kontrolu pravopisu!
- kontrolovat mnohokrát, dát někomu přečíst (vedoucí, spolužáci, . . .)
- typografie – zvláštní seminář někdy příště. . .